

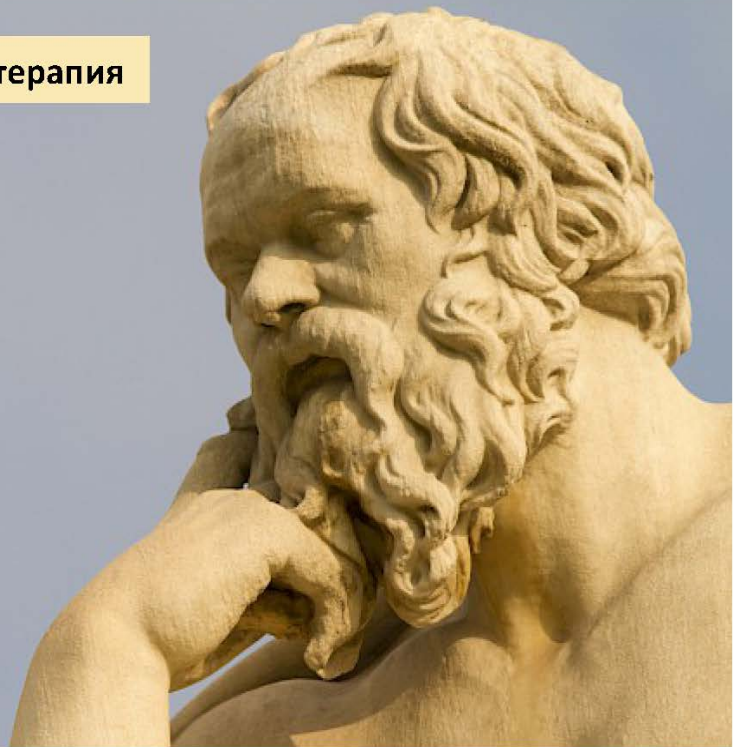

ЕТИЧНИ ПРИНЦИПИ И ПРАВИЛА В ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНАТА ПРАКТИКА В БЪЛГАРИЯ

Българска асоциация по психотерапия

Кръгла маса

РЕЗЮМЕ И АКЦЕНТИ

РЕЗЮМЕ ОТ КРЪГЛАТА МАСА И АКЦЕНТИ ОТ ДИСКУСИИТЕ В МАЛКИТЕ ГРУПИ

Уважаеми колеги, на 11 октомври 2019г., БАП проведе първото събитие, посветено на етиката в психотерапевтичната практика, с което сложи началото на обсъждането на темата сред колегите и се ангажира устойчиво да продължи инициативата в последващи регулярни срещи.

В Кръглата маса взеха участие Румен Георгиев – Комисия по етика, Анет Маринова – УС, Весела Вътева – УС, Ангел Томов – УС и Българско общество по аналитична психология К. Г. Юнг, Марина Ангелова – УС, Иван Павлов – Българската асоциация по Арт-терапия, Стефка Чинчева – Дружество за психоаналитична *психотерапия* (ДПП), Боянка Корнажева, Милена Манова – Българска асоциация по Транзакционен анализ, Силвия Цветкова – Българската асоциация по психоонкология (БАПО), Вяра Виделова – ДПП, Христиана Симеонова – ДПП, Борислава Мечева – Българската асоциация по фамилна терапия (БАФТ), Деница Банчевска, Анастасия Манлихер- асоцииран член на БАПО, Ирина Лазарова – Българска асоциация по когнитивно - поведенческа психотерапия.

Обсъждането на етиката в психотерапевтичната практика беше реализирано в два формата – обща дискусия и работа в малки групи.

Секретарят на Етичната комисия на БАП - Румен Георгиев представи актуални въпроси, свързани с професионалната етика. До момента е имало множество оплаквания, които не винаги добиват официална форма и не са подлагани на обсъждане. Има оплаквания, обсъждани само между отделни колеги, например за легитимността на обученията по психотерапия, които се предлагат в България – както като отделни курсове, така и като част от програма във ВУЗ, СДК и др. Има оплаквания от клиенти, произтичащи от личен опит в терапия, например изграждане на зависимост в терапевтичната връзка и нездравословни или нетерапевтични отношения с психотерапевта. Съществува напрежение между колеги по повод информация за манипулирането на клиенти.

След обща дискусия и принос от всички участници се обединихме около необходимостта да полагаме непрекъснато усилия, за да можем през етиката да повлияем културата на професионалното ни отношение и взаимоотношения с колеги и пациенти. Подчертана беше универсалността на етиката отвъд парадигмата и начина, по който се упражнява една професия. Важно е в общността да бъде изговаряно и обсъждано какви да бъдат отношенията и всички колеги да държим във фокус спазването на етичните принципи на професията.

Предложена е идеята чрез обсъждане в рамките на психотерапевтичната модалност и в общ професионален форум като този, да минем през казуси от българската практика и култура и да се изведат ключови теми, свързани с етиката в професията ни. (Ирина

Лазарова). В БАФТ, например, са следвали такъв процес на дискусии през казуси и представиха тази добра практика.

Ирина Лазарова предложи да се обмисли, планира и осъществи **изследване за етичните ценности и нагласи в психотерапията в България и принадлежността на психотерапевтите от различните модалности към тях**. Това предстои да се обсъди и приеме на заседание на УС на БАП, за да се установят нагласите към конкретни етични въпроси и да се види по-ясно на какво е необходимо БАП да постави акцент след това. Съществува разлика между етичните принципи и това, което интуитивно възприемаме като етично или не. В рамките на дискусиата установихме, че навлизането в повече конкретика показва огромните субективни различия на професионалистите, въпреки съществуването на общ етичен кодекс, около който всички формално са обединени.

Колегите от ДПП споделиха мнение, че в психоаналитичната школа въпросите за етиката и отношенията с пациенти са имплементирани в самата подготовка на психоаналитиците и психоаналитичните психотерапевти. Вероятно по тази причина в тази терапевтична модалност не се случва често да се разглеждат казуси, свързани с етичните нарушения.

Европейската асоциация по психотерапия също актуализира и отваря пространство за дискусии и конференции, посветени на професионалната етика. Етичният кодекс на ЕАП е актуализиран и гласуван от борда на ЕАП на среща в Сърбия, гр. Белград през м. Октомври 2018 г.

Акценти от дискусиите в малки групи

► **Участие на психотерапевти в медиите и професионална етика.** Тази тема може да бъде разглеждана през две перспективи – неетично поведение на журналисти и неетично поведение от страна на психотерапевти или колеги, които се заявяват като такива. Реалността в България често показва липса на етично отношение от страна на журналистите към страданието на хората. Ставаме свидетели на отношение на журналистите, което е несъобразено и с техните професионални етични принципи.

Наш професионален ангажимент е да припомним и възстановяваме етичността при участието си в медии, особено при покана в живи предавания. Например, когато се изискват примери от практиката, да напомняме, че има правила, по които се коментира професионално случая – да не се споделят детайли, чрез които човекът може да бъде разпознат, да се уважава личността и страданието на човека, да не се съди и т.н.

Има много предизвикателства, когато се участва в предавания и се правят интервюта с психотерапевти по конкретни случаи, особено, когато те имат някакво обществено значение. Например, журналистите задават въпрос по даден казус и изискват непосредствено решение или конкретен отговор. Затова е много важно зрителите, слушателите или читателите да разбират, че психотерапевтите не дават съвети и рецепти. Саморекламата на отделни терапевти е сама по себе си неетична и онова, което би

следвало да се „рекламира“ през медийните участия е дейността на психотерапевта като цяло и ползите и както за отделния човек, така и за обществото ни.

➤ Повдигна се въпросът за регламентиране на **правото за публичното представяне с професионалната квалификация “психотерапевт”, както и ролята на БАП в това отношение.** Как и дали принадлежността към структури (професионални психотерапевтични сдружения, представителства на школи, обучителни институции) може да гарантира правото и защитата, както на клиентите/пациентите, така и на психотерапевтите. Това се отнася особено до степента на приемането и прилагането на етичните и професионални стандарти от психотерапевтите.

➤ **Продължаващото професионално развитие.** Много важна и рядко дискутирана в професионалната ни общност е темата за начините, по които терапевтът поддържа качеството на квалификацията си след придобиване на правоспособност. Участник в Кръглата маса сподели, че в неорайхианското дружество има въведен механизъм за проследяване на този процес, в случая основан на европейски модел. Необходимо е да се създаде система за доказване на последващото развитие и да се дефинира начинът за удостоверяване и кредитиране на този процес.
(Приложено може да намерите стандартите на ЕАП за продължаващо професионално развитие, които предстои да бъдат обсъдени в БАП)

➤ **Етичните кодекси на психотерапевтичните модалности, както и на БАП,** следва да се актуализират и адаптират към конкретния ни национален контекст и нуждите на професионалистите и пациентите/клиентите в България.

➤ По какъв начин и дали изобщо обучението, свързано с етика е част от терапевтично обучение на различните психотерапевтични модалности-групови членове на БАП.

➤ **В различните психотерапевтични школи съществуват различни стандарти на обучение и придобиване на правоспособност.** Този факт придава особена важност на въпросите кой застава зад провеждането на тези процеси, тяхното качество и резултати; по какъв начин и дали изобщо обучението, свързано с етика е част от терапевтично обучение на различните психотерапевтични модалности. Как се отнасят различните модалности към европейските стандарти, към които БАП се е присъединила?

➤ **Пациентът/Клиентът трябва да бъде добре информиран.** Възникна въпросът как клиентът/пациентът се информира за своите права и ангажименти към психотерапевтичния процес - в контекста на личния контакт и психотерапевтична договорка или е необходимо да има публикувана основна информация на сайта на БАП? А може би и двете?

➤ Дали е възможен **унифициран терапевтичен договор** при започване на терапевтична работа с клиент/пациент?

➤ Колеги предлагат да се въведе **формуляр за информирано съгласие** при всеки поет случай на консултиране и терапия.

➤ **Етика и граници на взаимодействие с другите професии.** От споделяне на А. Манлихер от БАПО, възникна темата за етиката и границите при взаимодействие на терапевтите с други професии, а именно: докъде се простират възможностите на психотерапията и коя е границата, при която проблемите попадат изцяло в прерогативите на медицината?

➤ **Практиката в психоонкологията налага разграничаването на специалиста “клиничен психолог с обща практика” от клиничния психолог, който работи с онкоболни.** Важно е да се има предвид контекста на работата с пациенти със застрашаващи живота болести или ситуации. Този въпрос не е широко обсъждан както в обществото като цяло, така и сред колегите.

➤ **Възникна въпросът каква е ролята на БАП по отношение случаите на нарушаване на Етичния кодекс** или при проблемни взаимоотношения на психотерапевт-клиент/пациент на психотерапевт, който

- не е член на психотерапевтична школа в България
- не е член на БАП
- модалността, към която принадлежи не е групов член на БАП.

Какви са практиките и как да се отработват подобни казуси?

➤ Как се справяме с **етични дилеми на базата на слухове без реални факти и доказателства?** Има ли необходимост те да се разглеждат и обсъждат професионално?

➤ Възможно решение ли е БАП да се самосезира не по конкретния казус, а по проблематиката, която засяга конкретния случай? Според едни членове по този начин се дискутират отново базисни принципи и се засилват етичните устои. Важно е да има публична реакция.

Според други членове стои въпросът дали подобни дискусии по базисните етични професионални принципи биха ги заздравили? Важна ли е публичната реакция? Може ли такъв механизъм да има и негативни последици за професията?

БАП ще се ангажира с процеса на изготвянето на текстове и насоки, както за професионалната общност, така и към клиенти/пациенти, други организации и обучителни институции:

1. Като създаде **ръководство с подробно описание на етичните принципи и процедури**, което да е предназначено за клиентите/пациентите и за практикуващите психотерапия.
2. Препоръчва на всички обучителни програми по психотерапия да има **специален хорариум за деонтология**, например, в хорариума на обучението да се отделят минимум 15 часа за обсъждане на етични казуси.
3. Да се синтезират **по-често срещани в психотерапевтичната практика етични казуси**, които успешно ще послужат както за обсъждане в самите школи, така и за обучение на студенти в дадената психотерапевтична модалност.
4. Изпращане на **писмо до ВУЗ-овете в България с описание на стандартите за психотерапия** за придобиване на квалификация за психотерапевт.
5. Осъвременяване на Етичния кодекс на БАП, който ще бъде синхронизиран и с новостите в етичния кодекс на ЕАП.
6. Въвежда се кредитиране чрез издаване на сертификат за участие в събития, организирани от БАП. Създаден е регистър на сертификатите.
7. Препоръчва на всеки психотерапевт да направи видим ангажимента си към Етичния кодекс на БАП и стандартите на професията; препоръката е да има линк от съответните индивидуални професионални страници към страницата на БАП.

Благодарим на всички колеги, които активно се включват и ще участват в обсъждането на професионалната етика и практиките в България.

Работна група по организирането на кръглата маса:

- Ангел Томов – УС и БОАП К.Г.Юнг,
- Анет Маринова – УС,
- Весела Вътева – УС,
- Ирина Лазарова – БАКПП
- Марина Ангелова – председател на УС,
- Румен Георгиев – Комисия по етика,
- Цветелина Йосифова – национален делегат на БАП в ЕАП,